

Úspechom Vyšehradu je, že doposiaľ nezaničil. Bilancia zahraničnej politiky Poľska dva roky po predčasných voľbách

Juraj Marušiak | 5. Október 2009

Problémom kontinuity a diskontinuity v zahraničnej politike Poľska po parlamentných voľbách, konaných na jeseň 2007, sa zaoberá rozhovor s politológom Grzegorzom Gromadzským a s poslancom Európskeho parlamentu za opozičnú stranu Právo a spravodlivosť (PiS) Pawłom Kowalom. G. Gromadzki pôsobí ako vedúci programu medzinárodnej spolupráce v Nadácii Stefana Batoryho, kde sa zaoberá najmä problematikou tzv. východnej politiky Poľska a Európskej únie. P. Kowal pracoval ako expert pre otázky tzv. východnej politiky v Centre medzinárodných vzťahov (CSM) a v rokoch 2006 – 2007 zastával post štátneho tajomníka v Ministerstve zahraničných vecí Poľskej republiky.

Pozorovateľovi zvonka sa zdá, ako keby o Poľsku veľmi v poslednom období nebolo príliš počuť a na pôde Európskej únie (EÚ) je jeho politika iba antitézou kurzu predchádzajúcej vlády Jarosława Kaczyńského. Nezdá sa vám, že v súčasnosti možno hovoriť o určitej stagnácii poľskej zahraničnej politiky, osobitne po tom, ako bol schválený program tzv. Východného partnerstva?

Grzegorz Gromadzki (GG): Program Východného partnerstva bol schválený iba nedávno. V súčasnosti je prioritou, aby bol naplnený obsahom. V štátoch, ktorých sa Východné partnerstvo týka, panuje komplikovaná situácia. Platí to pre všetky štáty, aj pre Ukrajinu a Gruzínsko, ktoré majú ďaleko od stabilizovanej demokracie.

V politike Poľska na úrovni EÚ sa udialo v tomto roku viacero významných udalostí. Týka sa to tvorby novej Európskej komisie, ale aj voľby nového predsedu Európskeho parlamentu, ktorým sa stal poslanec za vládnú Občiansku platformu (PO) Jerzy Buzek aj s podporou opozičnej strany Právo a spravodlivosť (PiS) a prezidenta Lecha Kaczyńského. Inou vecou je získanie pozície v Európskej komisii, kde do úvahy pripadajú Janusz Lewandowski, Danuta Hübner a Jacek Saryusz-Wolski. V záujme Poľska bolo aj zvolenie Włodzimierza Cimoszewicza za predsedu Rady Európy.

Paweł Kowal (PK): Východné partnerstvo zostalo stáť niekde na polceste, bez zásadného politického alebo ekonomického prísľubu. Vyplýva to aj z atmosféry po rusko-gruzínskej vojne v auguste 2008, aby rozvoj vzťahov s bývalými sovietskymi republikami neprispieval k zdržiavaniu rokovaní medzi EÚ a Ruskom. Pritom Poľsko nebolo proti, nevystúpilo s vážnejšími výhradami, aby zostalo súčasťou hlavného prúdu európskej politiky, namiesto toho, aby vystúpilo s konkrétnymi politickými požiadavkami. Celkovo poľská zahraničná politika po nástupe Tuskovej vlády je v stave iba zdanlivého pohybu, ale fakticky je v štádiu hybernácie. Budí zdanie pohybu, ale realitou je konzervatívna nehybnosť.

Zahraničná politika Tuskovej vlády nepredstavuje antitézu politiky bývalej vlády. Jej hlavou prioritou však zostáva byť dobrým v očiach Západu. Pre mňa však západná Európa pripomína voltairovský Západ z 18. storočia, ktorý bol zahľadený sám do seba. Ukrajina sa podobne ako vtedy nachádza v priestore medzi Západom a Ruskom, ktoré sa netají ambíciou obnoviť svoje veľmocenské postavenie aj na úkor suverenity postsovietskych republík.. Jediný rozdiel tu vidím v tom, že v súčasnosti je Poľsko bezpečné. Poľsko chce do Európy vnieť čerstvý vzduch, čo však Západ odmieta. Odmieta rozšírenie EÚ. V čase krízy sa orientuje na politiku ekonomického nacionalizmu. To odzrkadľuje stav ducha západnej politiky.

Je podľa vás členstvo vašej krajiny v EÚ pre Poľsko prospešné?

GG: Hoci súčasný obraz výrazne zatemnila prebiehajúca ekonomická a finančná kríza, prvých päť rokov členstva sa pričínalo o ekonomický rast, čo je jeden z dôležitých prvkov pri hodnotení doterajšieho priebehu členstva Poľska v EÚ. Verejnosť pozitívne hodnotí členstvo v EÚ, podobne pozitívne bol prijatý aj vstup Poľska do Schengenského systému. Viaceré sociálne skupiny efektívne využili vstup do EÚ. Platí to napr. o roľníkoch, ktorí zareagovali veľmi dobre. V súčasnosti už ten efekt nie je natoľko významný, ale počas prvých rokov bol veľmi vysoký. Pred vstupom do EÚ časť politikov tvrdila, že poľnohospodári vstupom do EÚ stratia, že poľský trh zalejú lacné potraviny z EÚ, ale v skutočnosti Poľsko zvýšilo svoj export potravín do „starých“ členských štátov. Členstvo v EÚ však má aj svoj symbolický význam, predstavuje svojho druhu „návrat do Európy.“ Problémom je slabá aktivita časti občanov a politikov na úrovni EÚ.

PK: Myslím si, že členstvo v EÚ má pre Poľsko skôr pozitívne dôsledky. V priebehu posledných dvesto rokov bolo podstatou poľského politického snaženia prekonať periférne postavenie krajiny v rámci Európy, oslobodiť sa z neho. Naša účasť v EÚ preukázala, že je to možné. Na druhej strane problémom je, že Poľsko málo bojuje za presadzovanie systémových riešení pri reforme mechanizmov EÚ a priveľmi sa orientuje na prestížne otázky, veľa energie venuje na účelové aktivity, ktorých cieľom je dosiahnutie momentálneho profitu.

Z tohto hľadiska pozitívnych výsledkov bolo málo. Poľnohospodári síce z členstva v EÚ profitovali, ale nedostatočne. Týka sa to v oblasti priamych platieb výšky a dynamiky rastu, ako aj toho, čo bolo stanovené ako základ. Vo všetkých oblastiach sme mohli získať viac. Z civilizačného hľadiska však bol vstup do EÚ pre Poľsko pozitívnom a plusy prevažujú nad mínusmi.

Napriek vysokej podpore členstva Poľska v EÚ v radoch obyvateľstva značná časť politických predstaviteľov krajiny vystupovala kriticky voči Ústavnej zmluve EÚ, ale aj voči tzv. Lisabonskej zmluve. Prezident Lech Kaczyński dokonca zatiaľ Lisabonskú zmluvu nepodpísal. Čo je príčinou takéhoto postoja poľských politických špičiek?

GG: Je pravdou, že väčšina verejnosti prijatie Ústavnej zmluvy EÚ podporovala, ale neviem, koľko ľudí tento dokument skutočne čítalo. Poľské politické elity sú v otázke inštitucionálnej reformy EÚ rozdelené. Kým PiS a v tom čase aj Liga poľských rodín (LPR) vystupovali proti Ústavnej zmluve, kým PO a Zväz demokratickej ľavice (SLD) prijatie zmluvy podporili. Odpor voči Lisabonskej zmluve je motivovaný obavami zo straty suverenity. Navyše časť poľských politikov využíva túto agendu, aby sa odlíšili od ostatných. V skutočnosti v Poľsku počet euroskeptikov nie je taký vysoký, ale euroskeptická politika vytvára priestor pre získanie približne 20 percent voličských hlasov. Je to však iracionálne chovanie, postoj prezidenta proti podpísaniu Lisabonskej zmluvy je absurdný. Nemožno ísť proti väčšine spoločnosti.

PK: Právo a Spravodlivosť (PiS) rozhodne nie je proti ratifikácii Lisabonskej zmluvy. Jej kritika je oprávnená, nič nie je smiešnejšie, ako fanatické uctievanie Lisabonskej zmluvy. Musí platiť zásada, podľa ktorej všetky štáty uznajú túto zmluvu na solidárnom princípe. Nie je prijateľné, ak sa vyvíja na

nejaký štát nátlak preto, lebo vystupuje proti nej a ak sa pri prijímaní zmlúv ustupuje od zásady jednomyselnosti pri rokovaní v Európskej rade v prospech väčšinového hlasovania. Pritom väčšina Poliakov podporuje členstvo v EÚ pri zachovaní práv národných štátov blokovat' také rozhodnutia a také zmluvy, ktoré sú v rozpore s ich záujmami. Toto by malo rešpektovať aj Slovensko, lebo sa môže stať, že v iných otázkach bude vystavené podobného tlaku aj Slovensko alebo Poľsko.

Aká je úloha Vyšehradskej skupiny (V4) v poľskej politike, keďže v poľských médiách, ba dokonca aj v odbornej literatúre či v časopisoch táto problematika takmer absentuje?

GG: Prvoradým záujmom Poľska je, aby v rámci EÚ malo možnosť hovoriť s veľkými hráčmi. V prospech Vyšehradskej skupiny hovorí to, že doposiaľ nezanikla. Nie je to síce veľký úspech, ale predsa to o niečom svedčí. Prebiehajú pravidelné stretnutia, partneri sa snažia dospieť k spoločným stanoviskám napriek tomu, že ide o politicky zložitú konfiguráciu. Ale úprimne povedané, Pre Varšavu to bude niečo druhoradé, Vyšehrad sa nestane jej prioritou: Nemožno však generalizovať a vyslovovať definitívne súdy, vo viacerých otázkach bola spolupráca úspešná.

PK: Žiaľ, podľa mňa je V4 útvarom, ktorý po splnení svojej kľúčovej úlohy, ktorou bol spoločný vstup jej členov do EÚ a NATO, nenašiel svoj zmysel. Existuje síce Medzinárodný vyšehradský fond, ktorý je udržiavaný, ale politický zmysel zoskupenia je vzdialený tomu, čo by sme chceli. Problematické sú vnútropolitické aspekty existencie Vyšehradskej štvorky, keď jej vedúci politici predstavujú názorovo opačné póly. Na druhej strane napr. v otázke energetickej bezpečnosti slovenský premiér Robert Fico a bývalý maďarský premiér Ferenc Gyurcsány prezentovali odlišné názory ako zástupcovia Poľska a Česka.

Na vyšehradskú spoluprácu však netreba rezignovať, ale ani netreba ju hodnotiť príliš pozitívne. Na druhej strane napr. počas pôsobenia premiéra Mikuláša Dzurindu táto spolupráca fungovala. Na V4 mám teda realistický názor, panujú v nej značné rozdiely na otázky, ako je budúcnosť EÚ, vzťahy s Ruskom, ale aj na bezpečnostné otázky, napr. v otázkach protiraketového štítu.

Nemohol by Vyšehrad posilniť poľské pozície v EÚ?

GG: V rámci EÚ sa skutočne budujú koalície a regionálne bloky. Okrem V4 pôsobí aj Pobaltské zhromaždenie (B3), s ktorou V4 spolupracuje. Partnermi V4 sú aj škandinávské štáty, resp. Rumunsko a Bulharsko. To však nepredstavuje kritickú masu v rámci EÚ. Na presadenie požadovaných cieľov je potrebná minimálne aj podpora zo strany Nemecka. Problém je, že sa nedá spoliehať iba na regionálne bloky, lebo takéto zázemie je nedostatočné. Prirodzeným partnerom Poľska v mnohých otázkach je Nemecko. Poľsko už pochopilo, že je dôležité vysielat' signál, že v otázkach, ktoré sa týkajú jeho záujmov, sa neangažujú iba nové členské štáty. Ideálnym prípadom je spolupráca starých a nových členských štátov, napr. v otázkach Východného partnerstva, keď tento projekt predložili spoločne Poľsko a Švédsko. V niektorých prípadoch koalícia nových členských štátov, prípadne napr. v spolupráci s Talianskom stačí na to, aby vytvorili blokačnú menšinu. To sa dá praktizovať v prípadoch, keď máme skutočne priložený „nôž na krku.“

PK: To sa týka skôr dlhodobejšej časovej perspektívy. Aká je napr. pripravenosť Slovenska a Česka pôsobiť na Východe? Týka sa to aj slovenskej zahraničnej politiky, v prípade ktorej sa mi zdá, že rešpektuje postoje Ruska viac, než by to bolo potrebné. Pritom sme svedkami obnovy ruskej sféry vplyvov a Rusko každú angažovanosť v oblasti demokracie a ľudských práv vníma ako zasahovanie do priestoru svojich záujmov.

Ako hodnotíte program Východného partnerstva?

GG: Východné partnerstvo obsahuje viaceré strategické ciele, napr. v otázkach vízovej politiky a rozvíjania vzájomného obchodu, ktoré sa však budú realizovať v dlhodobom časovom horizonte. Najväčším sklamaním je postup v liberalizácii vízového režimu, hoci Európska komisia to interpretuje ako úsilie o bezvízový styk.

Východné partnerstvo predstavuje koniec Európskej politiky susedstva (ENP) v jej doterajšej podobe, keď sa vytvárajú samostatné politiky pre „východný“ a „južný“ rozmer politiky EÚ. Fakticky s týmto riešením súhlasilo aj Francúzsko, ktoré pôvodne presadzovalo, aby sa obe dimenzie ENP realizoval v jednom rámci. To samo o sebe je užitočné a dôležité. Inou vecou sú praktické návrhy v rámci

Východného partnerstva, keďže väčšina z nich sa už objavila aj v minulosti, ako napr. problematika voľného obchodu alebo liberalizácia vízového režimu.

Pre Ukrajinu je program Východného partnerstva rozčarovaním. Požaduje výhodnejšie ustanovenia v už spomínaných zásadných otázkach. Veľa však závisí od politickej vôle, ktorá aj napriek verbálnemu prísľubu o smerovaní k zrušeniu vízovej povinnosti absentuje. Najmä Nemecko, Rakúsko, štáty Beneluxu, Francúzsko a Španielsko odmietajú zavedenie bezvízového režimu s Ukrajinou, najmä po tom, ako v roku 2010 bude zavedený bezvízový styk s krajinami Západného Balkánu, konkrétne so Srbskom, Čiernou Horou a Macedónskom. Pozitívnym signálom je záujem o integráciu štátov Východného partnerstva do spoločnej energetickej politiky EÚ, ktorá však zatiaľ je iba v začiatkoch.

PK: Zo slovenskej strany nám chýbala podpora Východného partnerstva, hoci pôvodne išlo o spoločný poľsko-český projekt. Aj preto mám pocit, že vzťahy so Slovenskom sú slabšie, ako boli pred niekoľkými rokmi. Blízkosť našich štátov si zasluhuje. Naše výhrady sa týkajú toho, že v ňom absentuje prísľub rozšírenia EÚ.

Ani program Východného partnerstva však negarantoval Ukrajine právo uchádzať sa v budúcnosti o členstvo v EÚ. Z tohto hľadiska nepovažujete výsledky doterajšej stratégie voči Ukrajine za neúspech poľskej diplomacie?

GG: Nie je to porážkou, pretože Ukrajina právo na členstvo v EÚ má. Vyplýva to z existujúcej zmluvnej základne EÚ, vrátane Lisabonskej zmluvy. Na to, aby to bolo explicitne deklarované, však chýba politická vôľa. Je to podmienené aj prebiehajúcim procesom integrácie štátov Západného Balkánu, diskusiami o členstve Turecka, záujmom Islandu o vstup do EÚ a perspektívne aj Nórska.

PK: Nemyslím si, že nepriznanie perspektívy členstva v EÚ pre Ukrajinu predstavuje porážku poľskej diplomacie. Ak sa presadí koncept uzavretej Európy, bude to porážkou EÚ a až na druhom mieste porážkou Poľska. Bude to znamenať začiatok jej konca. Otázka Ukrajiny je teda v prvom rade problémom Európskej únie, osobitne v situácii, keď Ukrajinci realizujú tak rozsiahle reformy, napr. v oblasti aproximácie práva. Je možné, aby sa podobné reformy realizovali napr. v Poľsku bez priznania perspektívy vstupu do EÚ? Myslím si, že je to absolútne nemožné. V prípade, ak Ukrajina

tento prísľub nedostane, vývoj udalostí sa v tejto krajine bude uberať podľa najhoršieho postsovietskeho modelu. Bude to však vina Európy, nie Ukrajiny. Jediné, čo sa očakáva od EÚ, je deklarovať, že Únia je otvorená voči Ukrajine. Na druhej strane od Ukrajiny treba veľa požadovať. Dôležitý pre Európu je politický krok, aj s vedomím, že Ukrajina nebude tak skoro členom EÚ. Je však dôležité, aby problém budúcnosti Ukrajiny Poľsko prezentovalo ako zásadný štátny záujem, nie ako nejaký poľský rozmar, lebo inak bude poľské úsilie odsúdené na neúspech.

Prečo Poľsko oficiálne podporuje členstvo Turecka v EÚ?

GG: V Poľsku sú na túto otázku rozdielne postoje. Na rozdiel od Nemecka alebo Francúzska na túto tému neprebehla v spoločnosti serióznejšia debata. Vyplýva to nielen z provincionalizmu poľskej politiky, ale aj z toho, že téma vstupu Turecka do EÚ sa javí ako značne abstraktná, Poľsko ani nemá skúsenosti s tureckými imigrantmi. Na druhej strane poľská diplomacia vychádzala pri formulovaní svojho stanoviska zo zásady, podľa ktorej Poľsko podporuje otvorený charakter EÚ a prijímanie nových členov.

PK: Náboženský argument proti členstvu Turecka v EÚ je nedorozumením. EÚ nie je definovaná nábožensky a podobnej definícii sa bráni. Nemá kompetencie rozhodovať v náboženských alebo obyčajových otázkach. Na druhej strane – ak sa EÚ uzavrie do seba a pred prijímaním nových členských štátov zatvorí dvere, bude to znamenať jej koniec. Otázkou preto aj v prípade Turecka je, či plní požadované politické a ekonomické kritériá. Ak áno, má právo vstúpiť do EÚ.

Vráťme sa však k prvej otázke. V poľskej tzv. východnej politike, t. j. v politike voči štátom bývalého ZSSR sa zdá, ako keby nastalo aj napriek prijatiu programu Východného partnerstva určité ticho, osobitne v porovnaní s politikou predchádzajúcej vlády. V čom spočíva táto zmena kurzu vlády Donalda Tuska?

GG: V tzv. východnej politike zavládol pragmatickejší prístup. V poľskej politickej elite je viditeľná únava z Ukrajiny. Ukrajina nevyužila šance, ktoré dostala a ktoré jej boli ponúknuté aj z úst vysokých predstaviteľov Poľska a EÚ. Nevyužila ich na realizáciu potrebných reforiem. Ak Poľsko bezpodmienečne podporuje Ukrajinu za každých okolností, stráca dôveryhodnosť. V Európskom

parlamente sa už tradovalo, že pokiaľ sa do diskusie hlási poľský poslanec, zaručene bude hovoriť o Ukrajine.

Nesúhlasím však s názorom, že Poľsko predáva Ukrajinu za cenu zlepšenia vzťahov s Ruskom. Zatiaľ sa oteplenie vo vzájomných vzťahoch javí ako iluzórne. Namiesto toho sa v ruskej propagande objavujú absurdné historické tézy ako napr. téza, podľa ktorej Poľsko chcelo spoločne s Nemeckom napadnúť ZSSR. Takáto myšlienka by sa v Rusku nemohla objaviť bez súhlasu zhora a predstavuje súčasť nejakej podivnej politickej hry. Vzťah Ruska k Poľsku závisí od pozície Poľska v Európskej únii, preto Poľsko musí budovať svoje vzťahy s jej najsilnejšími členmi. Pokiaľ sa Poľsko v EÚ marginalizuje, nie je pre Rusko partnerom. Zlepšenie vzťahov medzi Poľskom a Ruskom neočakávam, to isté platí aj pre vzťahy medzi Ruskom a EÚ.

PK: Poľsko by nemalo ignorovať, čo sa deje v Rusku. Mali by sme mať pozíciu „chladného centra“, t. j. bez negatívnych emócií vystupovať na pôde EÚ a hodnotiť, čo sa v Rusku deje. Je škodlivé tváriť sa, že ruská politika je iná, aká je v skutočnosti. Rusko si cení iba tých, ktorí sú ochotní hovoriť pravdu. Opačný prístup bude mať negatívne následky.

Myslíte si, že zmena doterajšej politiky Západu voči Bielorusku, ako sme jej svedkami v priebehu posledných mesiacov, prinesie pozitívne výsledky?

GG: K tejto politike mám ambivalentný vzťah. Na druhej strane, skúsme nájsť lepšiu. Čo sa týka kritikov dialógov s bieloruským prezidentom Aleksandrom Lukašenkom, tvrdím, že politika sankcií a „mäkkej izolácie“ nepriniesla požadované výsledky. Hoci som sa bieloruskou problematikou zaoberal, v súčasnosti nemám pozitívnu odpoveď, ako by mala vyzerat' optimálna politika voči tejto krajine. Lukašenko stále hrá tú istú hru, keď využíva Západ v politike voči Rusku, čo však nezakladá stabilné vzťahy Bieloruska s EÚ, resp. so Západom. Poľsko spolu s Litvou sa rozhodli riskovať, keď v rámci EÚ presadili, aby sa prístup voči Bielorusku zmenil. Čo sa týka mojich očakávaní, som skôr skeptický.

PK: O Lukašenkovi si nerobím žiadne ilúzie. EÚ v súčasnosti vyčkáva na jeho kroky a málo sa venuje občianskej spoločnosti v Bielorusku. Pritom skúsenosť s diktátormi je taká, že sami sa o seba postarajú najlepšie. Lukašenko nie je schopný pristúpiť na konanie slobodných volieb. Preto treba presadzovať taktiku „step by step“, t. j. politiku konkrétnych ústupkov výmenou za konkrétne kroky zo strany režimu. Problémom EÚ je však absencia dôsledného prístupu. Charakteristická je pre ňu snaha korigovať politiku voči Bielorusku každého poldruha roka. Keby sme päť rokov pokračovali vo zvolenej politike kontinuálne, Lukašenkov režim by už neexistoval. Názor, že Lukašenko je garantom bieloruskej nezávislosti, je naivný. Lukašenko je pragmatikom, ak na to bude mať dostatočný dôvod, obráti sa na Rusko.

V roku 2007 poľský parlament prijal zákon o tzv. krajanských preukazoch (preukazoch zahraničných Poliakov, poľsky – Karta Polaka – pozn. aut.). V súčasnosti proti tomuto zákonu protestuje napr. Litva, ktorá chce o tejto otázke hovoriť aj v Rade Európy. Aký môže mať tento zákon dôsledky na medzinárodné postavenie Poľska?

GG: Zákon je určený pre príslušníkov poľských menšín v štátoch bývalého ZSSR, vrátane pobaltských štátov, ktorí sú občanmi príslušných krajín a nemajú poľské občianstvo. Situácia s poľskou menšinou je problematická najmä na Litve. Týka sa to najmä vrátenia nehnuteľností, ale aj písania priezvisk litovských občanov poľskej národnosti. Celkovo som bol proti prijatiu tohto zákona, považujem ju za chybný krok. Osobitne to platí v prípade Litvy, ktorej občania majú v rámci EÚ garantovanú slobodu pohybu aj možnosti štúdia v zahraničí, t. j. aj na území Poľska. Je evidentné, že podobný zákon pôsobí na Litovcov ako červené súkno na býka. Prispieva totiž k oživeniu stereotypov, podľa ktorých Poľsko chce Litvu ovládať a príslušníci miestnej poľskej menšiny nie sú lojálnymi občanmi krajiny. Podobné reakcie napokon vyvolal na Slovensku zákon o Maďaroch, žijúcich v zahraničí.

Čo sa týka Ukrajiny a Bieloruska, vždy som hovoril, že musíme budovať dobrú politiku voči týmto štátom ako voči celku a nie deliť ich občanov poskytovaním väčších alebo menších privilégií príslušníkom jednotlivých skupín. Je potrebné umožniť cestovanie ich občanov do Poľska bez ohľadu na etnickú príslušnosť. Navyše – v prípade Litvy, Ukrajiny i Bieloruska je v súčasnosti ťažké určiť,

kto je Poliakom a kto nie. Stačí len uviesť ako príklad osud jednej konkrétnej rodiny Iwanowskocov v 20. storočí. Jeden jej príslušník bol bieloruský aktivista, ktorý zahynul koncom druhej svetovej vojny. Ďalší však bol propoľský aktivista, ktorý spolupracoval s maršálkom Piłsudským pri obnovení poľského štátu po prvej svetovej vojne. A ešte jeden zas pôsobil v Kaunase ako profesor biológie a prijal litovskú verziu svojho priezviska – Ivanauskas. Títo traja ľudia boli rodni bratia. Zákon navyše prispieva ku korupcii.

PK: Jednou z najvýznamnejších aktivít poľských mimovládnych organizácií je pomoc Poliakom na Východe, t. j. v regióne bývalého ZSSR. Na druhej strane Poliáci na Litve čelia viacerým problémom, napr. nemajú možnosť oficiálne uvádzať svoje priezviská v poľskom pravopise a takisto majú problémy pri reštitúcii pôdy. Pritom bilaterálne vzťahy medzi oboma štátmi sú vynikajúce, platí to o kontaktoch na úrovni prezidentov, vlád aj parlamentov. Situácia poľskej menšiny na Litve je však veľkou hanbou týchto vzťahov a predstavuje najmä litovský problém.

Poľsko aktívne podporilo umiestnenie základní systému protiraketovej obrany USA na svojom území. Bola najmä v súvislosti so zmenou kurzu po nástupe prezidenta Baracka Obamu poľská politika v tejto otázke správna?

GG: Bol som proti uzatváraniu dohody o protiraketovom štíte. Poľsko malo čakať do prezidentských volieb, bolo chybou rokovať o dohode s odchádzajúcim prezidentom Georgeom Bushom jr. Minister zahraničných vecí Radosław Sikorski presadzoval opatrnejší postup, ale podpísanie príslušnej dohody sa dialo v atmosfére, vyvolanej vojnou v Gruzínsku a pod tlakom prezidenta Lecha Kaczyńskiego. Nemalo sa tak stať. Problémom Poľska je, že má dve zahraničné politiky, jednu realizuje prezident, druhú zas premiér Donald Tusk. Je to chyba. Celkovo je v Poľsku zahraničná politika prezidenta Obamu prijímaná pozitívne, aj keď miera entuziazmu je menšia ako v iných štátoch. Časť expertov sa však nazdáva, že Obama je príliš mäkký voči Rusku.

PK: Obamova zahraničná politika sa ešte formuje. Nazdávam sa, že Obamova administratíva sa k otázke protiraketového štítu vráti a Obamove výroky s odstupom jedného roku prejdú verifikáciou. Americká zahraničná politika nebude naivná a bude vychádzať z dosiahnutých výsledkov. USA sa

otvorili dialógu v krízových oblastiach, pristúpili na obmedzenie svojej vojenskej prítomnosti. Nastane však moment tvrdého zúčtovania, keďže naivita nie je princípom zahraničnej politiky USA. Vyhodnotením prejdú vzťahy so severnou Kóreou, Pakistanom, Iránom, štátmi Blízkeho východu, ale aj s Ruskom. Až po vyhodnotení budeme môcť hovoriť o skutočnej Obamovej politike. V niektorých oblastiach určite nastane korektúra, ale inde očakávam návrat k politike Georgea Busha jr.

(Rozhovor vznikol počas študijného pobytu autora vo Varšave, realizovaného s podporou Ministerstva zahraničných vecí Poľskej republiky.)